

MULTIMEDIĀLI PASĀKUMI – PASTAIGU TAKAS

(c)

Mg.art., Mg.oec., Spc.sport **KĀRLIS ANITENS**

KULTŪRA

Kultūra ir vēsturiski un sociāli nosacīta, dažādos cilvēka darbības veidos iemiesota cilvēka attieksme pret dabu, sabiedrību un pašam pret sevi, attieksme, kas rosina cilvēku darboties, reglamentē un regulē cilvēka darbības visās viņa eksistences jomās un nodrošina sabiedrībai adaptācijas iespējas un spējas mainīgajā pasaulē.

Jebkurš pasākums ir kultūras sastāvdaļa.

VĒRTĪBAS UN FIKTĪVAS VĒRTĪBAS

Notiekošais šobrīd pasaulē saasina nepieciešamību noteikt vērtības, uz kurām turpmāk balstāma katras nācijas veidošanās un dzīvotspēja. Nāciju balsta visiem kopīgas vērtības.

Kas ir šīs vērtības Latvijas kontekstā 2020.gada rudenī?

VĒRTĪBAS

Man – Kārlim Anitenam vērtības ir zeme, ģimene, draugi, tauta, veselība, tehnoloģijas, māksla.

KULTŪRAS ORGANIZĀCIJA

Organizācija – kāda sociāla objekta (piemēram, kultūras) kvalitatīvs stāvoklis, sakārtotība, noregulētība, organizētība.

Skaidri nojaušam, ka kultūra krīzes laikā un pēc krīzes vairs nekad nebūs tādā organizācijā, kā bija līdz krīzei.

Kultūra būs jāorganizē no jauna, citādi.
Bet kā?

KULTŪRAS ORGANIZĀCIJA

Manas stratēģijas stūrakmens balstās mākslinieciskās domāšanas principu nostiprināšanā, skaidri apzinoties, kā māksla ietekmē sabiedrību.

PASĀKUMS

Noteikta rakstura, organizēts darbību kopums, ar mērķi kaut ko izmainīt. Kultūras jomā minētām darbībām piemīt māksliniecisks, izklaidējošs, izglītojošs, pragmatisks un organizatorisks raksturs.

SARĪKOJUMS

Sarīkojums ir sabiedriska «kopā sanākšana», kas norit pēc agrāk radītas programmas ar mērķi turpināt tradīcijas.

Organizatoriski lielas starpības starp pasākumu un sarīkojumu nav, bet mērķi ir galēji atšķirīgi.

Ikdienā pārsvarā tiek lietots vārds «pasākums».

MĀKSLA

Māksla ir kāda notikuma
vispārinājums, kas izteikts tēlos.

Mākslinieks ir cilvēks, kurš savu personīgo
pārdzīvojumu spēj vispārināt un runāt ar
sabiedrību tēlu valodā.

VISPĀRINĀJUMS MĀKSLĀ

Vispārināt mākslā – personīgās konstatētās sajūtas nedetalizētā veidā, tomēr nezaudējot emocionalitāti, attiecināt uz citiem objektiem priekšmetiem, parādībām, procesiem tādā veidā, lai pārdzīvojums bez tiešām norādēm uz autoru sabiedrībā un individuā raisītu līdzpārdzīvojumu, un šis līdzpārdzīvojums ietekmētu sabiedrības un indivīda tālāko domāšanu.

Pasākums, kā noprotams, ir cieši saistīts ar divām mākslas formām – literatūru un teātri, jo pasākumam ir scenārijs un vairumā gadījumu tas tiek inscenēts (iepriekš sagatavots).

Pasākuma komponentu vidū iekļaujas arī citas mākslas formas.

2020.gada Smiltenes 100 gadu svinību galvenais pasākums – nakts pastaigu taka «Teiksma par gaismas bruņinieku»

Definētā tēma:

Stiprs cilvēks.

Sižetiskā līnija:

Atbilde uz jautājumu – kur slēpjas stipra smiltenieša spēka avots?

Pasūtītājs: Smiltenes dome

Realizētājs: Untitled / NA / GACO

Producente: Kitija Riekstiņa

Idejas autors, scenārists, režisors un skaņu režisors stāv jūsu priekšā

Gaismu mākslinieki: Oskars Pauliņš, Oskars Timbars, Jānis Pētersons, Gatis Lagzdiņš

Video mākslinieki Toms Zeļģis, Artis Vilks

Tehniskie direktori: Mārcis Gulbis, Gatis Kidals, Oskars Luboržs

Balss: Vita Vārpiņa

Pasākuma nodrošinājuma komanda: 44

<https://www.youtube.com/watch?v=im4D2zIEcfQ>

No 15:40

Kas ir šī pasākuma pamatā?

Mans personīgs pārdzīvojums un attieksme

Gaidu teorijas pārzināšana

Mākslas iedarbības izpratne

Mākslas un realitātes sadarbības izpratne

Atsauksme uz kaut kādu senāku laiku – uz kaut ko mītisku.

Es vispārināju savas personīgās sajūtas un pieredzi minētās tēmas kontekstā. Es neņēmu par pamatu nekādas vispārējas domas, atzinumus un spriedumus, bet savu – Kārļa Anitena personisko pieredzi un sajūtas, jo Smiltene man saistās ar stipru cilvēku, un manā sajūtu gammā stiprs cilvēks brīnumu ierauga ierastajā un vienmēr tiecas uz gaismu.

Mākslas un reālās pasaules sadarbību un attīstību pēta filozofijas virziens MODERNITĀTE.

Māksla iedvesmojas no realitātes, dod vispārinājumu un domas attīstību, kas pēc tam īstenojas dzīvē.

Līdz šim mēs dzīvojam postmodernitātē – laikmetā, kurā valda globalizācija, fragmentārisms, vienotas atskaites sistēmas trūkums, destrukcija un saprotam, ka nav labi. Covid-19 krīze ir šīs situācijas dziļākais punkts.

Ko dara māksla? Māksla jau labu laiku meklē izeju, atsaucoties uz seno mītu, sengrieķu skaistuma kultu, piedāvājot jaunu virzienu – jauno postromantismu, kura centrā ir nesavtīgs varonis, kurš spēj aiz sevis labprātīgi pulcēt sekotājus, lai padarītu pasauli labāku. **VIŅŠ AICINA DOTIES PA KĀPNĒM UZ AUGŠU, TIEKTIES UZ GAISMU, ATSAUCOTIES UZ LABO PAGĀTNĒ!**

Kad man pateica, ka Smiltenes svētku uzdevums ir parādīt pilsētas izaugsmi 100 gadu laikā, man zemapziņa «pieteica» simbolus

- 1) stiprs cilvēks;
- 2) pārļaicīgs.

Sākoties Covid-19 krīzei, meklējot jaunas formas, zemapziņa man «pieteica» stiprs cilvēks ir kustībā - stiprs cilvēks neslīkst tumsā, bet dodas uz gaismu.

Zemapziņas dotie impulsi jāpārvērš sižeta līnijā.

SIŽETA LĪNIJA

Uz atrisinājumu vērsts, pasākumā ietvertu, savstarpēji saistītu notikumu, faktu kopums.

VIRSUZDEVUMS UN CENTRĀLĀ ASS

Virsuzdevums ir griba, kas nosaka tieksmi vai protestu pret vispārinājumu un nosaka attiecīgu rīcību. Virsuzdevums ir pasākuma autora griba, caur kuru šai gribai sekos auditorija.

Virsuzdevumu autoram jāvar noformulēt vienā teikumā un šim teikumam jāsaucas ar triviāliem vārdiem: «Es gribu, lai...»

SLĀŅI

Eksplikācijā to neatšifrē tiešā tekstā, bet autoram ir jābūt skaidrībai, kā pasākums iedarbojas uz apmeklētāju. Jebkura uzstāšanās var notikt tikai cilvēcisko attiecību slānī – no cilvēka cilvēkam. Šajā slānī izpaužas cilvēkam raksturīgās īpašības.

SLĀŅI

Scenogrāfijā, noformējumā, stilistikā var būt jaušams sociālais slānis – slānis, kas saistīts ar sabiedrisko iekārtu; cilvēka attiecībām ar sabiedrību, pilsētu, valsti. Pasākuma laikā cilvēkam jāgūst atskārsme par šo sociālo slāni un jāsaņūm mērķis – kaut kam cilvēka un sabiedrības attiecībās jāmainās.

SLĀŅI

Pastāv arī pasākuma filozofiskais slānis - tāds, kas vispārināts esamībā. Šis slānis runā par cilvēka un pasaules attiecībām.

Idejas autoram ir jāspēj veidot tāds vispārinājums, kas spēj iedarboties uz visiem trim slāņiem.

RITMS

Ritms pasākuma laikā ir tā sadalītais laiks - cits citam sekojošu elementu nomaiņa. Ritms ir sakārtojums, attiecības starp daļām un veselumu. Ritma maiņa ļauj izvairīties no stereotipiem.

PASĀKUMA LAIKI:

- 1) **iedomātais «tagad»** – atsauksmes uz laikmetu, kurā pasākums notiek. Jāatceras, ka pasākums notiek «šodien, šeit un tagad».
- 2) eksistē **reālais laiks**, kas ilgst tik, cik ilgst pasākums un eksistē sižeta laiks. Apmeklētājs ir tendēts vienādi uztvert šos laikus, bet patiesībā pasākuma «darbība» ir saspiesta, jo tiek «izņemti» kaut kādi laika gabali (tās būs montāžas vietas).

MONTĀŽA:

Montāža mākslā – sastāvdaļu grupēšana: kādā veidā pasākuma daļas savstarpēji tiks savienotas. Montāža palīdz «saīsināt» pasākumu. Tipiskākie montāžas veidi:

- 1) vairākas darbības ligzdas;
- 2) video vai audio materiāls;
- 3) melnais kadrs;
- 4) vadītājs kā montāža;
- 5) Smiltenes takas gadījumā apmeklētājs, esot kustībā, pats bija montāžas elements

MĀKSLINIECISKO IZTEIKSMES LĪDZEKĻU PIELIETOJUMS NO REŽIJAS SKATPUNKTA

Tēlainību veido mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi, kas apmeklētājam veicinās iztēli un diskusiju par pasākuma tēmu. Vispārinājums ar pareizu māksliniecisko izteiksmes līdzekļu izvēli pasākumu var pārvērst par mākslas darbu.

MĀKSLINIECISKO IZTEIKSMES LĪDZEKĻU PIELIETOJUMS NO REŽIJAS SKATPUNKTA

Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi paši par sevi ir īpaši vārdi vai vārdu savienojumi literārā darbā, kas rada izteiksmīgumu un tēlainību.

MĀKSLINIECISKO IZTEIKSMES LĪDZEKĻU PIELIETOJUMS NO REŽIJAS SKATPUNKTA

Metafora — pārnesums uz līdzības pamata (piemēram: „zilo debesu kalns”).

Epitets — apzīmētājs, kas tēlaini raksturo kādu priekšmetu vai parādību (piemēram: „bāliņam zelta zirgi, dimantiņa pakaviņi”).

Oksimorons — epitets, kas ir pretstatīts apzīmējamam vārdam (piemēram: „vissaldākās mokas”).

Personifikācija — cilvēkam piemītošas īpašības pārnesums uz priekšmetu, dabas parādību vai dzīvnieku (piemēram: „...un tad iznāca no birzes vējš ar garu, sirmu bārdu”).

Salīdzinājums — divu parādību saistījums, satuvinājums, kas balstīts uz to līdzību (piemēram: „kā zvaigznes zilā naktī krīt, tā manas dienas krīt”).

Paralēlisms — blakus tēlotas divas ainas (dabas un cilvēka dzīves tēlojums), kurās uzsvērta abu līdzība vai atšķirība (piemēram, „tek upīte riņķodama, iet meitiņa dziedādam”).

Alegorija — pārnestas nozīmes lietošana cita tēla vietā (piemēram, „kalējs kala debesīs, ogles bira Daugavā”).

Metonīmija — tēlains atgādinājums, kurā uz abpusējas līdzības pamata kāds jēdziens aizstāj citu (piemēram, „abra mani pabaroja”).

Simbols — tēls, kas nosacīti pārstāv kādu ideju (piemēram, Antiņš, Lāčplēsis)

Ironija — pozitīvas nozīmes vārda lietojums pretējā — negatīvā nozīmē (piemēram, „politiķi ir viscienījamākie cilvēki”).

Hiperbola — kādas parādības pārspīlēts tēlojums (piemēram, „man pieder viena bite, kas man medu nes”).

Perifrāze — priekšmeta vai parādības nosaukuma aizstāšana ar aprakstošu tēlu (piemēram, „laiks bij man gulēt iet, baltu smilšu kalniņā”).

Paradokss — izteikums, kas krasi atšķiras no vispārpieņemtā uzskata un kas ir pretrunā ar veselo saprātu (piemēram, „apiet apkārt jūrai”).

MĀKSLINIECISKO IZTEIKSMES LĪDZEKĻU PIELIETOJUMS NO REŽIJAS SKATPUNKTA

Režisoram jāvar sava mākslinieciskā vispārinājuma pamatdarbā (lugā, tekstā, scenārijā, dziesmā, dejā) izvēlēties mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus, kas visprecīzāk atbilst vispārinājumam. Smiltenes takas gadījumā apzināti tika izmantoti daudzi mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi.

INSTRUMENTI MĀKSLINIECISKO IZTEIKSMES LĪDZEKĻU PRAKTISKAI REALIZĀCIJAI

AKTIERMĀKSLA

HOREOGRĀFIJA

SCENOGRĀFIJA

KOSTĪMU MĀKSLA

GRIMA MĀKSLA

GAISMU MĀKSLA

SKAŅU REŽIJA

VIDEO MĀKSLA

...

ŽANRA KANONI

Žanrs - mākslas darba formas kategorija ar vēsturiski izveidotām, noteiktām raksturīgām pazīmēm.

Žanra tīrība – mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu pielietojums žanra specifisko iezīmju robežās nostiprinot žanra kanonus. Lai gan apmeklētājs visticamāk neko nezinās par žanru kanoniem, viņam būs intuitīva nojausma par izvēlēto žanru un tā principiem.

ŽANRA KANONI

Smiltenes gadījumā izvēlētais žanrs bija pastaiga, tādēļ tai piemita viss nepieciešamais klasiskai pastaigai: takas sākums, noslēgums, norādes, atgriešanās mājās utt.